

POSUDOK OPONENTA DIZERTAČNEJ PRÁCE

Autor práce: **Mgr. Vladimíra FROLDOVÁ**

Názov práce: **The Impact of ICT on the Learning Competence Development in Social Science CLIL Lessons**

Oponent práce: **prof. PhDr. Eva MALÁ, CSc.**

Téma vzdelávania pomocou informačno-komunikačných technológií je stále považovaná za aktuálnu a zaujímavú, poskytujúcu dostatočný priestor na inovatívne výskumy. Autorka sa vo svojej dizertačnej práci zamerala na implementáciu wiki technológie do výučby za účelom rozvoja učebnej kompetencie na hodinách základov spoločenských vied vyučovaných s podporou metódy CLIL na vybranej strednej odbornej škole.

V prvej kapitole práce autorka uvádza stručný prehľad učebných teórií, popisuje učebnú kompetenciu, podáva charakteristiku kooperatívneho a kolaboratívneho učenia, definuje základné pojmy súvisiace so skúmanou problematikou (IKT, wiki technológia, CLIL). Pri spracovaní teoretickej časti vychádzala z viacerých domácich i zahraničných zdrojov; absentujú tu odborné práce slovenských autorov (bolo by potešujúce, keby niektorí z nich boli spomenutí pri obhajobe). Za redundantné považujeme duplicitné prezentovanie publikácií samotnej autorky v texte práce (s. 37-39), keďže sú uvedené v záverečnom zozname literatúry (s. 139-141). Oceňujeme zosumarizovanie poznatkov získaných z teoretickej časti práce, doplnené vlastnými postrehmi autorky.

Autorka si stanovila pomerne ambiciózny cieľ: overiť vplyv/dopad wiki technológie na rozvoj kompetencie k učeniu na hodinách základov spoločenských vied podporovaných metódou CLIL na Strednej odbornej škole pre administratívu EU v Prahe. Výskumnú vzorku tvorilo 30 študentov v A skupine a 28 v B skupine. Navyše, bola vytvorená aj C skupina (29 študentov), v ktorej sa aplikovala metóda CLIL, ale bez wiki technológie. V práci však nevidujeme prínos tejto skupiny v celkovom hodnotení výskumu.

V podkapitole 4.2 autorka uvádza limity samotného výskumu, ako aj dosiahnutých výsledkov, s ktorými sa aj my stotožňujeme. Taktiež môžeme súhlasiť s tým, že ide o novátorsky prístup k riešeniu problematiky, avšak súčasne musíme dodať, že "menej je niekedy viac". Na seriózne spracovaný vedecký výskum, podložený reliabilnými a validnými výsledkami by bolo postačujúce koncentrovať sa iba na niektorú zo skúmaných oblastí.

Na dosiahnutie vytýčených cieľov a potvrdenie hypotéz (s. 45-48) bol aplikovaný súbor výskumných metód: pedagogický experiment, štandardizované a neštandardizované dotazníky, interview a pozorovanie. V rámci experimentu boli zadané aj didaktické testy zamerané na zistenie nárastu vedomostí z dvoch predmetov: psychológia a ekonomika. Paralelné použitie viacerých metód by malo maximalizovať objektivnosť výskumu, avšak iba v tom prípade, ak by mali identický objekt výskumu, čo nie je v predmetnom výskume zachované vzhľadom na jeho široký výskumný záber: odborné predmety, wiki technológia, CLIL, kompetencia k učeniu.

Pri realizácii výskumu a hodnotení jeho výsledkov boli vhodne použité aj ďalšie metódy, napr. komparácia, syntéza, analýza, ako aj štatistické metódy, ktorých číselné výstupy sú dôsledne prezentované vo viacerých prehľadných grafoch a tabuľkách – v texte i v prílohách. Kladne hodnotíme fakt, že autorka uskutočnila pilotný výskum za účelom odstránenia prípadných prekážok a nedostatkov, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť výsledky z hlavného výskumu. Z akého dôvodu sa autorka rozhodla zmeniť metódu paralelných skupín aplikovaných v pilotáži na metódu rotácie dvoch faktorov v hlavnom výskume?

Pri snahe autorky uchopiť zadanú problematiku priveľmi zoširoka, jej neostalo veľa priestoru na hlbšie skúmanie a následné precízne spracovanie získaných údajov (čo viac-menej potvrdila aj samotná autorka tým, že analýzu a interpretáciu údajov získaných z dotazníkov uskutočnila iba vo vybraných položkách.) Práve naopak, ostal priestor na zodpovedanie otázok a vysvetlenie nejasností, ku ktorým by som chcela požiadať autorku, aby sa v rámci obhajoby vyjadrila.

V súvislosti s dotazníkmi: ako boli využité údaje získané z dotazníka (pre LCI aj pre LSI – totožný dotazník, príloha I) o detekcii učebných štýlov žiakov? Prihliadala na ne autorka pri zostavovaní jednotlivých výskumných skupín, resp. uskutočnila koreláciu súvisiacu s učebným štýlom žiaka a jeho zvýšeným/zníženým záujmom o využívanie wiki na domáce úlohy? Podobné otázky si kladieme aj pri teste, aplikovanom na zistenie motivačných typov ľudí (príloha II).

Pri komparácii plánov vyučovacích hodín sme zaevidovali identické položky pre výučbu "s wiki" a "bez wiki"; niektoré položky sa odlišovali iba pokynom napísať domácu úlohu buď do zošita alebo do wiki/portfólia. Zaujíma nás, aké konkrétne výhody, ktoré IKT ponúkajú (okrem písania odpovedí na zadané otázky do počítača) boli žiakmi uplatnené?

Tiež nás zaujíma, ako autorka ďalej pracovala (a či vôbec) s údajmi, ktoré zaznamenala pri pozorovaní na vyučovacej hodine daného predmetu a prečo zaradila práve túto metódu, keďže výskum je orientovaný na vypracovanie úloh doma, nie na vyučovacej hodine v prostredí školy. Hoci v rámci výskumných úloh (s. 46) bola naplánovaná aj obsahová analýza wiki stránok vytvorených študentmi, v práci sa nevyskytuje.

Podnetné informácie zo skúmanej problematiky autorka získala z rozhovorov s respondentmi – zástupcami z oboch skupín výskumnej vzorky. Prepisy ich odpovedí na dve zadané otázky týkajúce sa wiki a tímovej spolupráce sú zaznamenané v prílohe VI. Z dôvodu nenarúšania celkového kontextu by bolo žiaduce, aby pozitívne a negatívne reakcie ("plusy a mínusy") neboli zakomponované priamo do textu, ale zosumarizované v závere prepisov, čím by sa zvýšila aj istá prehľadnosť v pomere kladných a negatívnych responzií. Využívanie moderných technológií vo vyučovacom procese, v danom prípade na hodinách predmetu humanitného smeru, je bezpochyby náročné – ako pre žiakov, tak aj pre učiteľov, pretože vyžaduje ovládanie aspoň základných technických zručností. Isté nedostatky alebo problémy, či už v počítačovej gramotnosti respondentov alebo v technickej vybavenosti počítačov (tabletov, mobilov) vyjadrili aj respondenti vo svojich odpovediach. Niektoré z nich autorka zakomponovala do celkového hodnotenia výsledkov svojho výskumu, avšak bez návrhov na ich možné odstránenie.

V práci sa iba okrajovo dozvedáme o efektívnosti aplikovania metódy CLIL na vybraných vyučovacích hodinách; v podstate ide len o subjektívne vyjadrenia respondentov v pre- a post-dotazníkoch. Napríklad, konštatácie uvedené v položkách č. 15 a 18 v prílohe IV, a inde, nemôžeme považovať za objektívne, nakoľko ich validita nebola vo výskume ďalej verifikovaná. V práci nie sú uvedené, napr. konkrétne komunikačné zručnosti (dovednosti), ktoré si respondenti "výrazne zlepšili". Nie je ani známe, do akej miery bol anglický jazyk v rámci CLIL využívaný; dotazníky aj rozhovory s respondentmi boli v češtine. Mohla by autorka tieto informácie doplniť pri obhajobe?

V záveroch práce autorka uvádza, že napr. "team argument" je lepšie uskutočňovať v online prostredí; neuvažovala v tomto prípade predsa len o "lepšej" argumentačnej sile pri kontaktnej (F2F) komunikácii medzi žiakmi (a učiteľom)? V záveroch práce sa tiež dočítame, že vo výsledkoch testov nebol zaznamenaný žiadny rozdiel, avšak použitie wiki technológie prispelo k rozvoju učebnej kompetencie žiakov v experimentálnej skupine, ktorou bola raz A skupina a raz B skupina. Mohla by autorka tento fakt konkretizovať?

Hoci bol výskum zameraný na využívanie wiki technológie, jedinou konkrétnou wiki ukážkou je print skríň (viď príloha XXXIV) použitý v skupine D, teda v takej triede, v ktorej sa online výučba aplikovala až po skončení hlavného výskumu, tzv. follow-up. Vzhľadom na to, že nie je možné si reálne pozrieť učebné materiály, s ktorými respondenti pracovali online, bolo potrebné doložiť do práce aspoň niekoľko relevantných print skríňov, napr. triednu stránku, osobné portfólio respondenta, doplnkové materiály, a pod., a takto dať možnosť posúdiť ich adekvátnosť/ primeranosť/vhodnosť.

Dizertačná práca o rozsahu 149 strán je prehľadne a logicky štruktúrovaná. Pozostáva z úvodu, štyroch kapitol s jednotlivými podkapitolami, českého resumé a zoznamu literatúry. Jej súčasťou je 34 príloh nachádzajúcich sa na 68 stranách v závere práce. Po formálnej stránke práca spĺňa požadované kritériá, medzi inými napr. proporčné zastúpenie teoretickej a výskumnej časti.

Práca je napísaná v angličtine na výbornej jazykovej úrovni. Bolo by preto žiaduce vysvetliť dôvod spájania substantíva "data" so slovesom v singulári, napr. na s. 74, 108. Názov predmetu "spoločenské vedy" navrhujeme prekladať ako Social Sciences, nie: Science. Vyjadrenie „In agreement with Froidova's approach, Chen et al. (2015) consider wiki tools ...“ (citácia, s. 41) odporúčame preštylizovať. Podľa nášho názoru, v českej verzii by mala byť anglická skratka uvádzaná ako IKT, nie: ICT. Krátky zoznam publikácií (s. 135-136) nemal byť vyčlenený, ale mal byť súčasťou finálneho zoznamu literatúry. Vyzdvihujeme korektné uvádzanie citácií v teoretickej časti práce.

Dizertačná práca je v rámci poslednej kapitoly "Diskusia a závery" (netradične) ukončená tzv. follow-up výskumom, ktorý autorka realizovala po ukončení hlavného výskumu v D skupine (31, resp. 29 študentov rozdelených do 6 skupín) so zámerom zistiť mieru podpory wiki technológie pri online spolupráci medzi študentmi. Za týmto účelom boli v 5 moduloch (nie sú v práci dokladované) odučené hodiny spoločenských vied s podporou CLIL (rozsah použitia angličtiny na uvedených hodinách nie je konkretizovaný). V predmetnej D skupine autorka použila rozsiahly dotazník PCQII (totožný aj pre skupiny A a B) a získané údaje štatisticky vyhodnotila. Po ich komparácii s údajmi zo skupiny A a B z výsledkov vyplynulo, že respondenti z D skupiny mali pozitívnejší vzťah k online spolupráci než respondenti zo skupiny A a B. V čom autorka vidí príčinu takéhoto výsledku, keďže všetky tri skúmané skupiny boli vedomostne i vekovo porovnateľné?

Aj keď – ako deklaruje aj samotná autorka – výsledky predmetného výskumu sa nedajú zovšeobecniť vzhľadom na nízky počet (6) hodín odučených v rámci výskumného zadania, ako aj špecifickosť odborných predmetov (psychológia, ekonomika), je možné konštatovať, že do istej miery sú využiteľné v pedagogickej praxi a taktiež sa môžu stať predmetom ďalšej odbornej diskusie a vedeckého bádania.

Dizertačná práca s názvom **The Impact of ICT on the Learning Competence Development in Social Science CLIL Lessons** spĺňa kritériá kladené na tento druh kvalifikačnej práce a odporúčam ju k obhajobe.

Po úspešnej obhajobe navrhujem **Mgr. Vladimíre Froidovej** udeliť titul **philosophiae doctor (Ph.D.)** v študijnom odbore Informačné a komunikačné technológie vo vzdelávaní, študijného programu P 7507 Špecializácia v pedagogike.

Ostrava, 10. januára 2020